



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Učni načrt

FILMSKO USTVARJANJE

Umetniška gimnazija, smer gledališče in film

Izbirni strokovni predmet (140 ur)

Učni načrt

FILMSKO USTVARJANJE

Umetniška gimnazija, smer gledališče in film

Izbirni strokovni predmet (140 ur)

Komisija:

dr. **Andrej Šprah**, Slovenska kinoteka, predsednik

Jure Černec, samozaposleni v kulturi, direktor fotografije, član

Miha Hočevar, Nora PG, d. o. o., režiser, član

Nina Ostan, Gimnazija Poljane, članica

mag. **Ana Čigon**, Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija Ljubljana, članica

Jaka Polutnik, Univerza v Mariboru, Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko, član

Ludvik Rogan, Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer, član

Recenzenta:

izr. prof. mag. **Simon Tanšek**, Univerza v Ljubljani, AGRFT

mag. **Jože Dolmark**, Gimnazija Nova Gorica

Jezikovni pregled: Valentin Logar

Sprejeto na 182. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje dne 16.2.2017.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:791.6(0.034.2)

37.091.214:621.39(0.034.2)

UČNI načrt. Filmsko ustvarjanje [Elektronski vir] : umetniška gimnazija, smer gledališče in film : izbirni strokovni predmet (140 ur) / [Andrej Šprah ... et al.]. - El. knjiga. - Ljubljana : Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport : Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2017

Način dostopa (URL): http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_srednje_in_visje_solstvo_ter_izobrazevanje_odraslih/srednjesolsko_izobrazevanje/srednjesolski_izobrazevalni_programi/

ISBN 978-961-03-0359-6 (Zavod RS za šolstvo, pdf)

1. Šprah, Andrej

290196736

KAZALO

1 OPREDELITEV PREDMETA.....	1
2 SPLOŠNI CILJI	2
3 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE.....	3
3.1 UVOD V FILMSKO USTVARJANJE	3
3.2 PREDPRODUKCIJA.....	4
3.3 PRODUKCIJA.....	4
3.4 POSTPRODUKCIJA.....	5
5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	7
6 MATERIALNI POGOJI ZA IZVEDBO POUKA	9
7 ZNANJA IZVAJALCEV	10

1 OPREDELITEV PREDMETA

Filmska in avdiovizualna ustvarjalnost predstavljata eno najbolj razširjenih oblik kreativnega izražanja in možnosti soočanja mladih s pomembnimi vidiki ter problemi sodobnega sveta. V času, ko razmah novih tehnologij omogoča domala vsakomur posneti film ali avdiovizualni zapis, je ključnega pomena spoznavanje kompleksnosti filmskega ustvarjalnega procesa.

Predmet filmsko ustvarjanje na strokovno-teoretični ravni dijake in dijakinje seznaja z osnovnimi prvinami filmskega ustvarjanja in temeljnimi določili filmskih izraznih sredstev. Zasnovan je projektno in temelji na načelu spoznavanja in obravnave procesa nastajanja filma v njegovih ključnih ustvarjalnih fazah, od predprodukcije prek produkcije do postprodukcije. S spoznavanjem procesualne in fragmentarne narave organizacije filmskega dela dijaki in dijakinje usvojijo tudi njegovo kolektivno pogojenost in pridobijo zavest o nujnosti ustvarjalnega sodelovanja in soodgovornosti.

Dijaki in dijakinje utrjujejo in poglobljajo teoretična spoznanja o osnovnih določilih filmskega ustvarjanja v povezavi s pridobljenim znanjem pri temeljnem predmetu zgodovina in teorija gledališča in filma. Predmet se navezuje tudi na usvojena znanja in veščine v delavnicah gledališkega in filmskega ustvarjanja v 1. in 2. letniku (igra in govor, fotografija in film, zvok in glasba, gib, impro) ter v delavnicah filmskega ustvarjanja v 3. in 4. letniku (scenarij in režija, snemanje in montaža, filmski zvok, nastopanje pred kamero, posebne avdiovizualne tehnike in elementi), pri katerih dijaki in dijakinje praktično preizkušajo strokovno-teoretična spoznanja.

Pri predmetu bodo dijaki in dijakinje pridobili znanja ter izoblikovali vrednote in stališča, s katerimi se bodo iz pasivnih porabnikov razvili v kritične gledalce in aktivne ustvarjalce kakovostnih avdiovizualnih vsebin. Spoznavanje vseh ključnih faz pri nastajanju filma jim bo omogočilo širše razumevanje kolektivne soodgovornosti, pri seznanjanju s posameznimi filmskimi procesi pa bodo natančneje spoznali sodobne avdiovizualne tehnologije in komunikacijske tehnike. Pridobljena znanja, sposobnosti, spretnosti in navade jim bodo koristili pri razvoju njihove osebnosti in širjenju splošnega znanja ter kritičnega odnosa do sveta, izkoristili pa jih bodo lahko tudi pri nadaljnjem akademskem študiju.

2 SPLOŠNI CILJI

Pri predmetu filmsko ustvarjanje dijakinje in dijaki:

- odkrivajo osnovne zakonitosti vizualnega komuniciranja;
- spoznavajo osnovne zakonitosti zaznavanja, zapisovanja in reprodukcije gibljive slike in zvoka;
- razvijajo kritično mišljenje skozi preučevanje avdiovizualnih vsebin;
- razumejo produkcijske procese in jih razlikuje glede na vrsto in obliko;
- spoznavajo filmske tehnologije;
- širijo pogled na filmsko ustvarjanje in skozi to razvijajo lastne ideje in ustvarjalnost;
- razvijajo sposobnost samostojnega kritičnega opazovanja, presojanja, vrednotenja in razumevanja filmske umetnosti;
- razvijajo kulturno zavest skozi spremljanje domače avdiovizualne ustvarjalnosti;
- se privajajo na obiskovanje kulturnih ustanov tako z vizualnega kot avdiovizualnega področja in muzejev filma ter avdiovizualnih tehnologij;
- se učijo načel smotrne in ustvarjalne uporabe sodobne tehnologije;
- pridobijo ustrezna izhodišča za kroskurikularno povezovanje z drugimi predmeti.

3 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE

Cilji predmeta so razdeljeni v štiri osnovne vsebinske sklope. Dijakinje in dijaki najprej spoznajo osnove in dobijo splošen pregled nad procesi nastajanja filma, preostali trije sklopi pa sledijo fazam postopka nastajanja filmskega dela: predprodukcija, produkcija in postprodukcija.

Učni načrt deli znanja na *obvezna* in *izbirna*.

Obvezna znanja so opredeljena kot znanja, potrebna za splošno izobrazbo, in so namenjena vsem dijakinjam in dijakom, zato jih mora učiteljica/učitelj obvezno obravnavati. *Izbirna znanja* opredeljujejo dodatna ali poglobljena znanja, ki jih učiteljica/učitelj obravnava glede na zmožnosti in interese dijakov in dijakinj ter glede na strokovne zahteve gimnazijskega programa. V poglavju Operativni cilji in vsebine so:

- obvezna znanja zapisana v pokončnem tisku,
- *izbirna znanja pa v poševnem tisku.*

3.1 UVOD V FILMSKO USTVARJANJE

OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
Dijaki in dijakinje: • spoznajo potek procesa filmskega ustvarjanja; • se seznanijo z različnimi tipi filmskega ustvarjanja; • spoznajo značilnosti avdiovizualnih vrst in oblik (igrani film, televizijska oddaja, dokumentarni, eksperimentalni in animirani film, umetniški video, spletne videovsebine idr.).	potek filmskega ustvarjanja avdiovizualne vrste in oblike
Dijaki in dijakinje: • spoznajo delo članov filmske ekipe v procesih nastajanja filma, predvsem režiserja, producenta, direktorja fotografije, montažerja, oblikovalcev maske in kostumov ter scenografa, in ga razložijo.	filmska ekipa

3.2 PREDPRODUKCIJA

OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
Dijaki in dijakinje: • spoznajo in razumejo pisne oblike priprave na izvedbo filmskega dela; • se seznanijo s pomenom (in postopkom) oblikovanja sinopsisa, scenarija in snemalne knjige ter ga utemeljijo.	filmska besedila • sinopsis • scenarij • snemalna knjiga
Dijaki in dijakinje: • spoznajo različne načine predproduksijskih postopkov glede na značilnosti filmskih vrst in oblik.	predproduksijski postopki
Dijaki in dijakinje: • spoznajo faze predprodukcije: sredstva, vaje, izvedbeni načrt, tehnika, logistika.	priprave in logistika

3.3 PRODUKCIJA

OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
Dijaki in dijakinje: • se seznanijo z delom režiserja med produkcijo; • spoznajo osnove dela z igralci; • spoznajo pomen in zakonitosti postavitve in gibanj kamere.	režija
• Dijaki in dijakinje: • razumejo osnovna fotografska izrazna sredstva.	fotografija
Dijaki in dijakinje: • se seznanijo z razvojem filmske fotografije skozi zgodovino; • spoznajo delovanje filmske in digitalne kamere; • usvojijo filmske plane, osnove kadriranja in kompozicije ter utrjujejo zavedanje o njihovih izraznih možnostih; • spoznajo možnosti ustvarjalne uporabe svetlobe.	filmska fotografija • zgodovinski razvoj • delovanje kamere • izrazne možnosti
Dijaki in dijakinje: • spoznajo tehnologijo za snemanje zvoka: mikrofoni, snemalne naprave idr.; • dojamejo zvok kot izrazno sredstvo.	zvok
Dijaki in dijakinje: • se seznanijo s scenografijo, kostumografijo, oblikovanjem maske in drugimi elementi ustvarjanja filmske podobe.	drugi elementi filmske produkcije

3.4 POSTPRODUKCIJA

OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
Dijaki in dijakinje: • spoznajo in razložijo tehnične in pripovedne montažne postopke; • razumejo filmski čas in prostor.	filmska montaža filmski čas in prostor
Dijaki in dijakinje: • spoznajo sestavne elemente filmskega zvoka (govor, šumi, atmosfera, glasba idr.); • se seznanijo s postopki obdelave filmskega zvoka.	filmski zvok
Dijaki in dijakinje: • dojemajo procese v zaključnih fazah oblikovanja filmskega zvoka in slike.	končna obdelava
Dijaki in dijakinje: • se seznanijo z distribucijskimi načini in možnostmi promocije.	distribucija

4 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA

Standardi znanja se delijo na standarde in **na minimalne standarde znanja** (ti so zapisani s krepkim tiskom). Izhajajo iz operativnih ciljev ter izražajo obseg (kvantiteto) in globino (kakovost) znanja, opredeljenega v operativnih ciljih; v procesu pouka jih dijaki dosegajo na različnih taksonomskih ravneh znanja.

Standardi znanja se nanašajo na celotno obdobje, v katerem se izvaja predmet, in se zapišejo kot referenčne točke ob koncu izobraževanja. Učiteljica/učitelj jih mora prilagajati psihofizičnim sposobnostim dijakov. Standarde znanja za preverjanje in ocenjevanje znanja v času trajanja predmeta opredeli učiteljica/učitelj, pri čemer upošteva tu navedene standarde.

Dijak/dijakinja:

- **razume in razloži osnove filmskega jezika in procese filmskega ustvarjanja;**
- **razlikuje med različnimi tipi avdiovizualnega ustvarjanja;**
- **navede člane filmske ekipe in razlikuje njihove naloge;**
- **loči oblike filmskih besedil in jih razloži na primerih;**
- **pozna in na primerih razloži predproduksijske postopke;**
- **našteje naloge režiserja med produkcijo in jih opiše;**
- **pozna osnovna fotografska izrazna sredstva;**
- **pozna osnove delovanja kamere;**
- **pozna filmske plane in jih definira;**
- **pozna možnosti distribucije in promocije filma;**
- **razume proces snemanja zvoka ter uporabo zvoka kot izraznega sredstva;**
- **našteje in ob primerih opiše procese končne obdelave filma;**
- loči in na primerih prepozna elemente filmskega zvoka;
- opiše možnosti ustvarjalne uporabe svetlobe in jih razloži na primerih;
- pozna in na primerih razloži vlogo zvoka v filmu;
- na primerih zna razložiti in utemeljiti različne pristope k režiji;
- razloži oblike in značilnosti filmskih besedil;
- pozna osnovne zakonitosti filmskega časa in prostora ter tehnične in pripovedne montažne postopke;
- razvije sposobnost samostojnega kritičnega opazovanja, presojanja, vrednotenja in razumevanja filmske umetnosti;
- pozna posebnosti različnih tipov avdiovizualnega ustvarjanja.

5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Predmet je v učnem programu 3. in 4. letnika umetniške gimnazije, smer gledališče in film. Teoretično predstavi proces filmskega ustvarjanja in je obvezen za vse, ki izberejo filmsko usmeritev. Vsebine sistematično sledijo postopku filmskega ustvarjanja (predprodukcija, produkcija, postprodukcija), vendar pri tem učiteljica/učitelj neprestano skrbi, da imajo dijaki in dijakinje pregled nad njegovo celovitostjo. Glede na navedeno lahko posamezne učne vsebine po potrebi razporeja ali jih obravnava bolj poglobljeno ter se skuša tako vsebinsko in časovno uskladiti z drugimi predmeti in delavnicami.

Učiteljica/učitelj obogati in nadgradi obravnavane vsebine z analizo posamičnih odlomkov iz filmov, intervjujev s filmskimi ustvarjalci in drugega avdiovizualnega gradiva ter z vključevanjem praktičnih izkušenj dijakov in dijakinj. Te skupaj z njimi analizira in postavi v širši ustvarjalni kontekst.

Pouk načrtuje na različnih zahtevnostnih ravneh in ob tem spodbuja razmišljanje na višjem nivoju. Pri izbiri filmskega gradiva je avtonomen/-na, prav tako pri izbiri učnih oblik in metod dela. Slediti mora temeljnim ciljem, sicer pa naj vsebine in izvedbo pouka prilagaja možnostim, okolju ter interesom dijakov in dijakinj.

Sestavni del pouka je ogled snemanja profesionalnega filma, serije ali filmskega studia, ki neposredno omogoča spoznavanje filmske ekipe in procesa nastajanja filmskega dela. Zaželeno je, da pouk obogatijo obiski članov filmske ekipe, ki predstavijo svoje delo. Pomembno dopolnitev pouka predstavljajo tudi ogledi filmskih projekcij v kinematografih, obiski filmskih muzejev, galerij in strokovne ekskurzije (npr. obisk tematske poti o snemanju filma Na svoji zemlji v Baški grapi).

Preverjanje in ocenjevanje morata potekati procesno in vključevati elemente formativnega spremljanja dijakinj in dijakov. Dokazovanje pridobljenega znanja se omogoča na različne načine (praktični izdelki, pisna besedila, vizualne predstavitve, preverjanje veščin in postopkov, strukturirana poročila idr.). Dijakinja oz. dijak sodeluje pri oblikovanju namenov učenja in kriterijev uspešnosti ter s tem prevzema odgovornost za svoje učenje. Dokazi o procesu učenja in znanja (učni dosežki) se zbirajo v mapi dosežkov ali kako drugače. Učiteljica/učitelj daje dijakinjam in dijakom sprotne povratne informacije, ki jih usmerjajo naprej: Dijakinje in dijake spodbuja, da dajejo povratne informacije tudi drug drugemu. Povratno informacijo učiteljica/učitelj upošteva pri načrtovanju pouka ter spodbuja razvoj presojanja lastnih dosežkov dijakov in dosežkov sošolk in sošolcev na podlagi dogovorjenih kriterijev uspešnosti.

Narava filmskega dela združuje v svojem jedru segmente znanj vrste drugih ved in se lahko naveže na številna šolska predmetna področja – od književnosti, gledališča, likovne umetnosti, glasbe, sociologije, filozofije, psihologije in zgodovine prek naravoslovnega področja, kjer sta zlasti pomembni fizika (optika) in kemija, pa vse do matematike in športa –, zato je medpredmetno povezovanje še poseben izziv. Z medpredmetnim povezovanjem lahko poglobimo poznavanje filma v njegovi bogati raznovrstnosti ali približamo in poglobimo znanja drugih predmetnih področij.

Predvsem pa predmet oblikuje teoretični okvir za praktično delo v delavnici filmsko ustvarjanje in se z njo neposredno povezuje.

6 MATERIALNI POGOJI ZA IZVEDBO POUKA

Pouk predmeta filmsko ustvarjanje je najbolj primerno izvajati v sodobno tehnološko opremljeni učilnici (računalnik z ustrezno programsko opremo, digitalni projektor in platno, televizija, zbirka priporočljivih avdiovizualnih del v mediateki). Del pouka naj poteka zunaj učilnice (kinodvorana, filmski studio, prizorišče snemanja idr.).

7 ZNANJA IZVAJALCEV

Predmet	Izvajalec	Znanje izvajalca s področja
Filmsko ustvarjanje	Učitelj	visokošolskega izobraževanja medijskih komunikacij, filmske režije, televizijske režije, snemanja, montaže, scenaristike, produkcije , filmskih in televizijskih študij, fotografije, videa ali novih medijev